

Szent István Király Ünnepe – 2005.

„Magyarok fénye, Ország reménye – légy áldott Szent István Király” éneklük és imádkozzák sokan Országszerte és a világ sok-sok pontján. Ez a fohászkodás a hívő emberek imádsága, akik ha nem a statisztikák számát nézzük is, miszerint Magyarország lakosságának mintegy 60% -a vallásosnak vallja magát, mégis szép számmal vannak, hiszen az ú.n. vallásos emberek kb. 10%-a mutatja is jelét a mindennapok eseményében meggyőződésének – és ez sem elhanyagolható szám.

A nagy Király Ünnepe azonban nemcsak a vallásos embereké, hanem mindenkié, aki ennek az Országnek lakója. – Szent István Király emlékezteti a vallásos embereket csakúgy, mint a felelős beosztásban lévőket; a családban élőket csakúgy, mint a jövőre nézve felelősen gondolkodókat, hogy mivel tartoznak önmaguknak, közösségüknek az Országnek és végső soron az egész emberiségnek, amelynek tagjai vagyunk.

A vallásos ember kell, hogy lássa Benne az Isteni gondviselés alkalmas eszközét, Aki tudott korszellem és családi örökség, adottságok közepette is egy abszolút (idő és korok feletti) mércének megfelelni. – A korszellem itt nem a környező népek között uralkodó nézeteket jelenti, hiszen akkor már a kereszténység hatása eléggé ismert és elfogadott volt, de jelenti a saját környezetének szellemét, ahol a kereszténység még inkább csak ismert volt, mint elfogadott – Géza fejedelem és Magyarjai már a honfoglalás előtt találkoztak a kereszténységgel, a keresztény tanítással, de a keresztény életet nem tartották fontosnak, mintegy „kívülről szemlélték”; Vajk (a későbbi István) Édesanyja, Sarolt is inkább a kemény asszony megtestesítője, aki képes volt „szőrén megülni” a lovat és egyetlen kardcsapással kettévágni az ellenfelet. – Nemcsak akkor, még később is inkább hódoltak a Hadúrnak és áldoztak fehér lovat, mint a keresztény vallás eszméit gyakorolták volna. Még a jóval később fontosnak tartott letelepedést és földművelést sem a Hazánkba behívott szerzetesektől látták először; nem volt már tehát újdonság az életükben, részleteiben azonban tőlük tanulták meg és csak nagyon lassan lett igazán elfogadottá. S ha egy kicsit távolabbra – előre megyünk a történelemben, látjuk, hogy Szent István halála után ismét mintegy feléledt a régi, begyakorlott életforma. Ebben a „környezetben” Szent Istvánban a vallásos ember élete, felfogása igenis a Gondviselés csodálatos intézkedését bizonyítja, amelynek Szent István méltó eszköze lett. Akiben a reménytelenség ellenére sem fogyatkozik meg a hit és nemcsak egyéni életét, nemcsak családját, nemcsak Országá Népét, hanem a jövőt is Istennek tudja ajánlani, szerinte rendezni.

Hosszú utat kellett megtenni ahhoz, hogy a környező Népek imádsága megváltozzék: „ a magyarok nyilaitól ments meg, Uram minket!” de nemcsak imádsága, hanem szívük érzése is, hogy a Magyarokban ne fosztogató, barbár szomszédot lássanak, hanem Európai Testvéreket, Akik meg akartak és meg tudtak változni. Nem akármilyen vezetés eredményezte ezt. Kellott hozzá az erős kéz a jó kormányozáshoz – Szent István keze, amely tudott adakozni is, de tudott kemény is lenni. Talán nem is érezte Szent István, hogy Ő ezáltal

politikát valósít meg, mégis azt tette, amikor a jó, a jobb megoldásokat kereste; nemcsak lelki, hanem világi kapcsolatokat is keresett, hogy a Magyarokat tiszteljék és ne féljenek tőlük. – Igaz, hogy a honfoglaláskor már laktak itt szláv Testvérek, Akik mintegy „kiszorultak” addigi helyükről, de Szent István Király nem ellenségnek tekintette Őket, nem meghódítottak, hanem mint bárki mást is emberségesen, testvérként. Fiához intézett *Intelmeiben* ezt különös hangsúllyal fogalmazta meg, mintegy parancsként hagyta. – A nem vallásos megközelítésben is mekkora örökséget hagyott a nagy Király államférfiként.

Édesapjától laza törzsi szövetséget „örökölt” – érdeme, hogy egységbe kovácsolta, Országot alakított ki belőle és ennek működéséhez feltételeket, törvényeket adott, hogy a Nép biztonságosabban élhessen; bízhatson abban, hogy nemcsak elveti ebbe a földbe búzáját, hanem ehetsen is annak kenyéréért. Messzemenő biztosítékot keresett az Ország számára, s amikor nem látszott más jó megoldás, Szűz Mária oltalmába ajánlotta. Ezekkel a megfontolt lépésekkel Ország alapítónak vált.

Mindeközben egyéni és családja életét is alakította, átalakította, és kimondatlanul is példakép lett, Aki nem úgy biztat, hogy előre, hanem **utánam!** – Meg voltak a problémái, kemény megpróbáltatásokat kellett kiállnia, de megvívta a jó harcot csüggedtség nélkül. Testi ereje fogyatkozásával lelkileg, szellemileg egyre teljesebbé tudott lenni. Hagyott az utókorra, ránk is annyit, hogy mindenkinek jó oka legyen Rá méltón emlékezni és ki – ki a maga módján elismeréssel hajtson fejet Előtte – a hívő ember őszinte szívvel köszönje meg Őt Istennek, - mindenki más óhajtja, hogy Alakja, emlékezete ne halványuljon el egyetlen Magyarban sem! Legyen bennünk annyi lelki erő, legyen annyi becsület, megbecsülés az értékei iránt, hogy ne csak nézzük, hanem lássuk is, ne csak lássuk, hanem kövessük is Őt!

Régebben *augusztus 20-a* államalapító Szent István királyunk ünnepe volt, majd ezen őszi ünnepből napjainkban az “*új kenyér ünnepe*” is és az *alkotmány ünnepe* is lett.

A parasztember ilyenkor tekintett végig a munkáján és a termést learatva látta meg egész éves fáradozásának értelmét.

Honnan is ered Magyarországon az új kenyér ünnepe?

Bevezetését Darányi Ignác volt földművelődésügyi miniszter találta ki a századforduló forrongó agrármozgalmainak lecsendesítése érdekében.

Az ünnep jellegét az adta meg, hogy faluhelyen az emberek e napon, amikor az aratás és a gabona betakarítása már befejeződött, de a szüret és az őszi munkák még nem kezdődtek meg, ilyenkor a városba utaztak, ott elintézték a télire szükséges bevásárlásokat, melyet egy kis kikapcsolódással is egybekötöttek, mindenki módja szerint.

Aktualitását tekintve az iskolai év éppen szünetel, így csak utólagosan tudunk megemlékezni iskolai keretek között e nemzeti ünnepünkről és a hozzá kapcsolódó hagyományokról. Közvetlenül az új tanév első napjaiban teszünk említést az új kenyér és az alkotmány ünnepéről.

A megérlelt búzaszem, vagyis az “*élet*” ahogyan az Alföld középső részén nevezik, hosszú útja az asztalunkra kerülő finom, friss és ínycsiklandozó kenyérig a furfangos találós kérdésben csupán hat sor de minden lényeges mozzanat benne van *verejtékcseppekkel elegyítve*:

*Mezőről a csűrbe viszik,
A csűrben meg kicsépelik,
Két kő között megforgatják,
Vízzel, sóval megdagasztják,
Még a tűznek is kiteszik,
Jó annak, ki megéhezik.*

Kezdetben a gabonaszemeknek a mozsárban való törése fáradságos és lassú munka volt.

Az emberiség történetében nagy jelentőségű esemény annak felfedezése, hogy a gabonaszemek őrlésének mindennapos fáradságos munkájában a víz, a szél, az állatok energiáját használhatja fel. Így jöttek létre a vízimalmok, a szárazmalmok és a szélmalmok.

A malom a múltban a társas élet egyik színhelye volt. Amíg sorukra vártak a gazdák, volt idő beszélni a falu eseményeiről, a politikáról, az időjárásról, a termésről. Tisztelték is a malmot. Itt nem volt helye a dohányzásnak, káromkodásnak, hangos szónak.

Amíg az emberek nem ismerték a búza liszté őrlésének módját, zúzva, törve, megpirítva vagy pörköltve fogyasztották a magvakat, később laposra sült lepény formájában. Hosszú utat járt be az ember legfontosabb eledeléig, a mindennapi kenyérig.

A kenyér kialakulása az eltérő földrajzi, táji, termelési viszonyoknak megfelelően vidékenként más és más volt. A föld messzi tájain különböző formában, más és más minőségű kenyeret fogyasztanak ma is. Nemcsak a tengerentúli országokban más a kenyér, de földrészünkön is nagy különbségek vannak például a francia, német vagy a magyar kenyér között. Ezek után már szinte természetes, hogy másféle a kenyér a Dunántúlon, más az Alföldön.

A mindennapi kenyérnek mindig is és ma is nagy a becsülete. A gyermeket kiskorától arra szoktatják, hogy az utolsó falatig megegye. A héját sem szabad otthagynia.

A kenyérpocsékolás a leginkább tiltott és elítélt dolgok közé tartozik mindenütt.

Hogy mennyire központi szerepe van a kenyérnek életünkben, mindennapos szólásaink is bizonyítják: A jó emberre azt mondják: olyan, mint egy falat kenyér, vagy kenyérre lehetne kenni, olyan jó szívű. De van aki más kenyerét eszi, azaz élösködik, nem akar kenyeret keresni, a maga háztartásában élni. Aki megöregszik, az megette a kenyere javát, s végül elvállik a kenyér a héjától, azaz senki sem él örökké.

Alsónémedi, 2005. augusztus 20-án

*Káli Erika
a Széchenyi István Ált. Isk.
könyvtárosa*

Az országépítő

/ részlet Kós Károly regényéből /

Hófehér volt István király haja, és ezüst színű a bajusza meg a szakálla is. Az országot nem járta többet, és Fehérvárából alig mozdult ki. Lóra évek óta nem ült már, de fájós két lábával sokszor feküdt ágyban, s mind gyakrabban és hosszasabban, ahogy az esztendőök múltak felette. Az emberek ritkán látták, és még az udvarbéliek is ritkán hallották hangját. ...

Minden esztendőben, Nagyasszony napján törvéynapot tartott a király, s ítelt akkor azok felett, akiket az ispánok királyi széke elé parancsoltak. Szorgalmasan és fáradást nem sajnálva vizsgálta meg a panaszokat, sokat értett és tudott kevés szóból is, és keményen, rideg igazságossággal ítelt, és nem volt kegyelem a vétkesnek, és irgalom nélkül sújtotta a bűnöst. S nem volt különbség előtte szegény és gazdag között, és kicsi meg nagy között, de megvédelmezte az özvegyeket és árvákat.

Nem járta az országot többet, és nem látták többet a tartományok és népek, de ő fogta, s szorosan fogta a féket, szorította a zabolát. Keményen tartotta a rendet, s nem hagyta azt borulni, de ha csak kicsit is bolygatta azt valaki, nem tűrte. Mindent megtudott, s mindent látott, és ökle azonnal lecsapott, s pontosan és kérlelhetetlenül oda, ahová kellett, és senki meg nem menekült és senki azt ki nem kerülhette. És senki meg nem mert mukkanni, és senki pisszenni nem merészelt király törvénye, s ország-rendje ellen. ...

Nyári törvéynapok előtt való hétre a király magához parancsolta az esztergomi érseket és bajor Herman comest; a túlatiszai tartományból Gellért püspököt és Csanád ispánt, és amikor ezek mind ott voltak Fejérváron már, tanácsba szólította magához még a királynét és velencés Péter urat, meg az udvarispánt. Széles és mély székekben ült a király, nagy, puha párnál között, és betakarva magosan puha és vastag gyapjú takarókban. S a király szava is lassú volt és halk, maikor megszólalt:

- Hívattalak, mert tudom, itt az ideje. Az Úr engem elszólít nemsokára, és Ti maradtok, és itt marad ez ország, akit én immár harmincnyolc esztendeje építetek. Sokat töprenkedte, és sokat imádkoztam, és nehéz volt a töprenkedés, meghiggyétek, mert senki abban nem segíthetett nekem, és tanácsot nem adhatott. Most pedig azért hívattalak, hogy gondolkozzatok és töprenkedjétek, ki legyen utánam ország ura, aki megtartja azt, és tovább építi, megtetejezi, mit én építeni kezdtem. Beszéljétek, s ne legyen titkotok, s egyenesen szóljatok, mert felelni fogtok az erős és igazságos Istennek ezért.

Csanád úr egyenesen a király szemébe nézett, s szólott:

- Mért töprenkedjünk, Uram? A törvényt parancsol. S a törvényt Te ösmered, Nagyúr.

Minden szem egyszerre fordult az ispánra, és ijedtség volt a szemekben, vagy borússág és kegyetlen harag. Mert mindenki értette a szó értelmét. Csak a király szemében nem volt más most, mint figyelem. S mondta:

- Mondd a törvényt, Csanád, aki parancsol.
- Árpádfiak maradéka legyen a király. Ez a törvény, akit eleink hoztak régen, és megtartottak.

István király bólíntott:

- Úgy van, hallottátok: ez a magyarok régi törvénye.

Hallgattak, és kegyetlen és irgalmatlan volt a csend.

Akkor megszólalt Anasztázus érsek, és azt mondta:

- Amit Csanád ispán mondott, az a magyarok régi törvénye, és az jó törvény volt akkor és erős volt. Úristen törvénye parancsol nekünk most.

S megint szólt a király:

- Mondd a törvényt, Anasztázus, aki most parancsol.
- A király keresztény legyen, Uram!

István király bólíntott:

- Úgy van, hallottátok ezt is. S én ezt a törvényt tartottam eddig.

Most Gellért püspök szólott:

- Akkor teljesítsd bé most is, Uram, az Isten nevében.
- Akkor pedig lángba borul az ország kereken, tudom – mondotta

Csanád ispán.

Tudta mindenki, hogy Csanád igazat mondott, s néztek rá és néztek a királyra, de a király változatlan volt most is, s szája szorosán összeszorítva.

De a királyné hirtelen Csanádhoz fordult, és a hangja éles és haragos:

- Lázadásról beszélsz Csanád? Te is?

Csanád a királynéhoz fordult, és komoly szemmel pillantott rá:

- Arról beszélek, Nagyasszonyom, amit tudok. S megmondom, mert a király őszinte szót parancsolt. S megmondom most, hogy ha nem a magyarok törvénye szerint való lesz a király, akkor tűz és vér borítja el az országot, és a tűzben és vérben a német elfullad, és úgy lehet, a Krisztus egyháza is...

A király pillantása sorban végigszállott az embereken, és megállott az érseken:

- Akarjátok-é ezt?
- Nem – mondotta Gellért püspök.
- Mit akartok hát?

Akkor az érsek felállott, és így mondotta:

- Legyen a magyarok törvénye szerint, de keresztény legyen Árpád maradéka.

A király előrehajolt, úgy nézte az érseket:

- Tudod, mit mondottál?
- Tudom.
- S vállalod az Úristen előtt is?
- Mindent vállalok, Uram, amivel szolgálom az én hitemet.
- A vérontást is vállalod, pap?

- Ha békességet tehetek azzal és építhetem Krisztus egyházát, a magam vérért szívesen adom. S ha csak úgy tarthatom meg a keresztény életet, kiontom a pogány vérért.

- Te monád, pap, s így akarjátok-e ti is?
Némán hajoltak meg a király felé mind.

Könyörgés Szent Istvánhoz

Járj közben értünk, hogy prédává ne váljunk,
hogy teid közül senki el ne essen,
ártatlanul ne hulljon, vérezzen,
s hogy beteljesedjék megváltódásunk.

Ez öklelt országot úrral és szegénnyel
álld meg, hogy ne jusson senki kárhozatra,
sok ítélőbírád jusson igazságra,
s teljen az országnak koronája fénnel!

Katona Judit

„Hol vagy, István király?”

Nádasokba-vert bujdosók,
kiket úzótt török, tatár,
szólongattak neveden egykor -
„Hol vagy, István király?”

Nézz reánk, Csontarcú, ezer év
múltán erős karodra vár
hű néped, megsarcolták annyiszor -
„Hol vagy, István király?”

Sokasodnak szegényeid,
víg esztendőt nem vár egyik se már,
sínylődnek tengve, céltalan -
„Hol vagy, István király?”

Kit érdekel, sorsuk mi lesz:
infarktus, rák vagy éhhalál?
nekik nem hízik bankbetét –
„Hol vagy, István király?”

Az ordas rabló most a hős,
A vágyott ideál,
S a bős karrier-lovagok –
„Hol vagy, István király?”

Kóklerek, szajhák és kufárok
ideje ez, sivár
jelen és megrabolt jövő –
„Hol vagy, István király?”

Kerék Imre

Idvezlégý Bódog Szent István király

(Magnificat-antifóna⁽¹⁾ az officiumból)

(1527-nél nem később)

Idvezlégý Bódog Szent István királ,
Te népednek reménsége!
Idvezlégý mi megtérésönknek
Bizon doktora és apostola!
Idvezlégý minden szentségnek
És igazságnak tiköre!
Temiattad hittönk Krisztus Jézusban,
Temiattad idvözölönk es Krisztusban
Kérünk, imádj ez te népedért,
Imádj egyházi szolgálókért es,
Hogy egy ellenség se legyen
Ragadozó ez te néped között.

a vers forrása: Érdy-kódex

⁽¹⁾ Az antifóna (antiphona) rövid vers, melyet a zsoltárok közt váltakozó karok énekelnek.

Himnusz Szent István királyról

(13. század)⁽¹⁾

Örvendj, magyar hon jó anya,
fiad dicséretét dalold,
zengjen dicséneked szava
ahhoz, ki mindig pártfogolt.

Ő néked igaz fényt hozott,
Hit fényét adta át neked,
Hozzá törvényt is alkotott,
Üdvösség útján vezetett.

Őt Géza élte alkonyán
István mártír⁽²⁾ nevezte el
Az égi küldetés nyomán
Istvánnak anyja méhiben.

Ég hírnöke jelezte meg
atyjának, hogy születni fog:
a vértanú elküldetett
anyjához szólni jóslatot.

Örült is a magyar haza,
ledőlt a bálványok hada,
zengjen hát égi glória,
boldogság róla szólni ma.

Mint libanoni cédrusok,
a gyermek úgy növekedett,
s miként előre mondatott,
Szent Istvánról kapott nevet.

Oktatták őt híres doktorok,
öntözték bölcsességgel őt,
s jámbor erkölcsse ragyogott
már zsenén, férfikor előtt.

S már életének hajnalán
osztotta üdvnek életét,
s a magyar nemzet, a pogány
hamar keresztény hitre tért.

Feltűnt az égi fényesség,
s a nép, mely tévelygésben élt,
elhagyva sűrű éjjelét,
Krisztus szent igájába tért.

Imádás legyen, tisztelet
néked Hármás-Egy Istenünk,
segíts elérnünk mennyeket,
mit szent királyunk kér nekünk.
Amen.

fordította: Csanád Béla

(1) A himnusz vallásos óda, már a régi görögök is művelték. A keresztény himnusz a Kr. U. 4. században keletkezett. Liturgikus (az egyházi szertartáshoz kapcsolódó) műfajként a zsoltosma része. A himnusz utolsó versszaka a doxológia (hitvallás).

(2) Első királyunk védőszentje az Apostolok Cselekedeteiből ismert István, első keresztény vértanú volt.

Államalapító Szent István királyunkra emlékezünk

***2005. augusztus 19-én pénteken
19³⁰ órakor***

a Szent István téren!

Program:

- Ünnepi beszédet mond Dr. György Balázs polgármester úr
- Azt új kenyeret megáldják Peckler Imre plébános úr és Szappanos Zoltán tiszteletes úr!
- 20 órától a „Bánk bán” című magyar történelmi filmet vetítik.

*Emlékezzünk és ünnepeljünk közösen!
Mindenkit szeretettel hívunk és várunk!*

**2005. augusztus 20-án Szent István napi
kupa
10 órától a Szent István téren!**